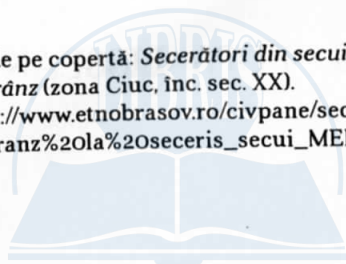

Imaginea de pe copertă: *Secerători din secuime la masa de prânz* (zona Ciuc, înc. sec. XX).

Sursa: http://www.etnobrasov.ro/civpane/secerisul/038_Prantz%20la%20seceris_secui_MEB.jpg

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POPA-LISSEANU, GHEORGHE

Secuii și secuizarea românilor / G. Popa-Lisseanu.

- Bacău : Vicovia, 2014

ISBN 978-606-8541-62-4

323.1(=511.141 Secui)(498)

94(=511.141 Secui)(498)

Grafică și tehnoredactare: **Viorel Cucu**

Editura Vicovia

str. Mărășești nr. 110/D/14, Bacău

tel./fax: 0234 575929

Mobil: 0742 927031

e-mail: vicovia@gmail.com

web: www.vicovia.ro

Ediția de față este copie adaptată după lucrarea apărută la Tipografia ziarului „Universul” în anul 1932.

PREFAȚĂ

Studiul ce publicăm în această broșură este un scurt extras dintr-o lucrare mai vastă ce pregătim asupra Românilor din Secuime și a format obiectul unei conferințe ținute la 1 Decembrie a.c. la Cristur, în cadrul conferințelor organizate de Societatea „Astra” din Ardeal. Ca atare, studiul de față este lipsit, firește, de aparatul științific necesar; căci n-am indicat nici izvoarele istorice de care ne-am folosit, nici materialul ce cu atâta bunăvoință ne-a fost pus la îndemână, pentru anumite regiuni, de informatorii noștri.

În lucrarea ce pregătim și pe care sperăm să o putem tipări în scurtă vreme, vom da la iveală toate dovezile și întregul material documentar pe care l-am utilizat și nu ne vom reține de a arăta, cu numele, pe toți acei Secui pe care îi vom fi cunoscut

ca fiind, în total, sau în parte, de origine românească. Și, pentru ca această lucrare a noastră să fie cât mai completă și materialul ce posedăm cât mai mult controlat și verificat, rugăm pe cititorii acestei broșuri să ne comunice datele și informațiile ce vor fi având asupra secuizării Românilor. În cazul că informatorii noștri ar dori ca numele să le rămână tăinuit, vor binevoi a ni-o arăta.

Lucrarea noastră este chemată mai ales să întregească, nădăjduim, meritu-oasele lucrări, făcute, în aceeași direcție, de doi distinși profesori, de d. Sabin Opreanu de la Cluj și de d. T. Chindea de la Gheorghieni.

G. POPA-LISSEANU

București, Decembrie 1932

SECUII ȘI SECUIZAREA ROMÂNILOR

ORIGINEA SECUIILOR

Cine va fi vizitat vreodată promontoriul de la Caliacra din Dobrogea Nouă și va fi văzut mormanele de pietroaie cioplite, îngrămădite unele peste altele, își va fi dat seamă, de sigur, de ce însemnează o invazie de barbari și ce cumplită distrugere lăsau ei pe urma lor. Când hoardele de stepă invadeau o regiune deschisă, de câmp, nimiceau totul și nu mai lăsau nimic după ei. Când însă invazia se făcea prin regiuni greu de străbătut de caii lor, prin regiuni cu munți și cu păduri, populațiile localnice erau mai scutite de dezastre prea înspăimântătoare. Căci, după sistemul de apărare, cunoscut încă din lumea veche și pe care noi cei de astăzi

nu-l apreciem în de ajuns, observatori, *speculatores*, care spionau drumurile și intrările peste frontierele țării, dădeau semnale, prin focuri, sunete sau alte mijloace, de apropierea puhoiului. Localnicii se retrăgeau pentru câtva timp în adăposturile lor ferite, în anumite locuri știute și nu se întorceau pe la sălașurile lor decât odată cu primejdia trecută.

Până acum, nu de mult, în lumea cărturarilor se formase convingerea că invaziile de barbari din evul mediu s-ar fi făcut de popoare întregi care năvăleau împreună cu femeii și cu copiii, și cu tot avutul și cuprinsul lor și că se stabileau în țara în care ajungeau, gonind pe vechii ei locuitori. Astăzi însă se știe că barbarii erau organizați în echipe volante, care dădeau raita prin țările asupra cărora își puneau ochiul lor prădalnic și că, având în vedere jaful, n-aveau nici un interes să nimicească cu totul neamurile asupra cărora cădeau.

Populațiile vechi ale Daciei, obișnuite cu sărăcia lor tihnită și cu traiul lor cel greu, nu vor fi făcut excepție și, după cum în toate țările, masa cea mare a poporului, fie din Galia, Germania sau din alte părți, a rămas pe loc, cu toate vicisitudinile vremurilor, tot astfel și neamurile antice din Dacia, stratul trac și stratul daco-roman, vor fi rămas pe loc, înfruntând urgia năvălitorilor, cultivându-și pământurile și, mai ales, crescându-și vitele, principala lor ocupație.

Dintre toate popoarele barbare numai Ungurii au avut norocul să fie favorizați de soartă. Căci, după înfrângerile de la Merseburg, de la Lech (955) și de la Adrianopol (970), pustiirile și jafurile Ungurilor au încetat cu desăvârșire și au încetat sub influența Germanilor, influență care se afirmă, mai ales, prin căsătoria fiului lui Geiza, Ștefan cel Sfânt, cu Gizela din Bavaria. Și în loc de a continua cu distrugerea operei civilizatoare a

lui Carol cel Mare, Maghiarii se fac, tocmai din contră, propagandiștii civilizației ei apusene, reprezentată, în evul mediu, prin puterea lumească a Papilor.

Din acest moment contactul cu poporul român era inevitabil și simbioza maghiaro-română a trecut astăzi de un mileniu, ca vechime.

Simbioza va fi fost, poate, câteodată fatală elementului unguresc; ea însă, și aceasta este sigur, a fost fatală Românilor din răsăritul Ardealului, unde, deși pare a fi fost mai natural ca Secuii, compatrioții noștri, să fi fost ei românizați, au fost totuși, din cauza unor împrejurări speciale, ei deznaționalizatorii Românilor.

Problema românească din ținutul secuiesc este o problemă foarte complicată. Ea este complicată, mai ales, fiindcă este strâns legată de alte două probleme, până acum rămase și ele tot nedezlegate: de problema persistenței elementului daco-

roman în Dacia și de problema originii însăși a Secuilor.

În ce privește prima problemă, a dăinuirii elementului daco-roman în Dacia, istoricii maghiari nu se pot împăca cu ideea că Românii ar fi autohtoni în regiunile de la nordul Dunării. Lor le-ar plăcea, mai de grabă, ca Românii să fie niște venetici pe aceste plaiuri, sosiți din regiunile balcanice, după venirea Ungurilor.

Chestiunea aceasta a persistenței elementului dacoromân la nordul Dunării, a fost susținută, de altfel, cu mult succes, încă din secolul trecut, de istoricii români, ca răspuns la teoria contrară, reprezentată prin Roesler-Hunfalvy și alții.

Dar iată că, în timpurile mai recente, scriitorii maghiari caută să aducă noi argumente împotriva acestei stăruințe a Românilor în Dacia, răstălmăcind adevărul prin dovezi care, spre nenorocul lor, sunt tot atât de șubrede, ca și cele aduse mai înainte.

Căci, cercetând mai cu de amănuntul și cu mai mult simț critic documentele și cronicile vechi, istoricii noștri au ajuns la constatarea că la sosirea Ungurilor în Pannonia se găsea o mare întreagă de Români, o masa vastă și întinsă românească, nu numai în regiunile de astăzi ale Ardealului, dar și în nordul Ungariei, prin județele Ung, Bereg și altele și chiar dincolo de Tisa și Dunăre, Români care s-au menținut numai dincoace de Tisa; dar acei care, trăiau prin Pannonia, la venirea Ungurilor, s-au împrăștiat, unii apucând calea pribegiei, iar alții, maghiarizându-se în masa cuceritorilor.

Se înțelege că într-o conferință ca aceasta nu se pot aduce toate probele; vă dau însă numai rezultatele cercetărilor mele și ale istoricilor noștri. Căci, ar ieși din cadrul acestei conferințe să vă expun în detalii dovezile despre existența populațiilor și a organizațiilor teritoriale

românești, de pe la sfârșitul veacului al IX-lea.

Problema Românilor din ținutul secuiesc este complicată, în al doilea rând, după cum am spus, de problema originii însăși a Secuilor, problemă ce a rămas, și ea, până astăzi, încă tot nedezlegată.

Pornind de la ideea, preconcepută, că Secuții trebuiesc să fie considerați ca poporul care, prin vechimea sa, are cele mai multe drepturi istorice asupra Ardealului, după principiul *prior tempore, potior iure* – venirea Sașilor se cunoaște aproape precis – scriitorii maghiari nu pot admite în ruptul capului, că Românii ar putea fi mai vechi, că ar putea fi ei băștinași, în țara aceasta și de aceea se găsesc chiar, câteodată, într-o mare încurcătură.

Pe de o parte, ei ar voi ca Secuții să fie cel mai vechi popor din Ardeal, iar, pe de altă parte, nu le prea convine ca aceștia să fie o nație deosebită de Unguri și care să se fi maghiarizat, numai în de-